

Doris

Nr 14 2009

FRÅN HARRY MARTINSON-SÄLLSKAPET

Li Li får första Klockrikestipendiet

Årshögtiden närmar sig

Välkommen till ett nytt nummer av Doris!

Doris nummer 14 domineras av den nära förestående årshögtiden i Klockrike. Men missa inte för den skull alla andra aktiviteter som genomförs under det kommande tre kvarts året! Näselfrossa i Olofström, bokmässa i Göteborg, samarbete med Svenska Akademien i Stockholm i höst är bara en del av allt som vinkar. Förklaringen till den ökade vitaliteten är förstås sällskapets 25-årsjubileum. Några korta ord om innehållet i denna Doris:

- Det första Klockrikestipendiet går till Li Li, poeten som uttrycker frändskap med Harry Martinson. Sidan 4.
- Många aktiviteter när vårt sällskap fyller 25 år. Sidan 6.
- Böcker om Martinson. Sidan 8.
- Martinsons Klockrike – och verklighetens! Vi hälsas välkomna till en vacker slättbygd i Östergötland. Sidan 10.
- Internationellt vid årshögtiden i Klockrike. Sidan 12.
- Program för årshögtiden. Mittuppslaget.
- Svårt att översätta Martinson konstateras i ny doktorsavhandling. Sidan 16.
- En värmekälla i en kall värld, del 2 av Carl Magnus von Seths föredrag. Sidan 17.
- Kuriosa: När Harry Martinson blev FÅGELN KIWI. Sidan 22.
- Ny fotobok med texter om Martinson. Sidan 23.
- Nytt från sällskapets Stockholmsgrupp. Sidan 24.
- Martinson nämns i tidskriften Rospiggen. Sidan 26.
- Meddelande till dig som har e-post. Sidan 26.
- Näselfrossa i Olofström med rikt kulturprogram. Sidan 27.
- Martinsonsällskapets styrelse Sidan 28.

Omslagsbild: Poeten Li Li, som har utsetts att ta emot det första Klockrikestipendiet.

God läsning!
Ingemar Lönnbom
redaktör, Doris

Poeten Li Li får det första Klockrikestipendiet

Författaren och översättaren Li Li, Bromma tilldelas Klockrikestipendiet 2009 till Harry Martinsons minne "För besjälat författarskap och lyhört inlämnande översättningsarbete, som i språklig kamp med symboler, precisa ord och uttryck, tecken och bilder, skapar vägar mellan olika kulturer". Li Li fick

under styrelsesammanträdets gång i Göteborg veta om stipendiet. Glad och tacksam mottog han beskedet med orden: "Harry Martinson är ju kinesisk!"

Stipendiet på 25 000 kronor kommer att, tillsammans med ett diplom som utvisar värdigheten, överlämnas till Li Li i samband med Harry Martinsonsällskapets årshögtid i Klockrike.

Poeten Li Li är född i Shanghai år 1961. Från hösten 1979 till sommaren 1983 studerade han svenska på Institutet för främmande språk i Beijing. 1987 kom han till Sverige och redan ett år senare utkom han på svenska med diktsamlingen *Sömlös* - illustrationer av Qiu Dali - på Kalejdoskop Förlag,

Åhus. Om Li Li nämns i denna hans första diktbok på svenska: "Hans översättningar av svenskspråkiga poeter, från Verner von Heidenstam och Edith Södergran till Tomas Tranströmer och Werner Aspenström, har publicerats i flera kinesiska tidskrifter. Senast har han arbetat med Harry Martinsons Aniana."

Här följer en förteckning över Li Lis egna verk, översättningar och samlingsutgåvor, som han medverkar i. Han har skapat bokomslag och prytt några av sina böcker med vacker kalligrafi.

Sömlös: dikter - Ill. av Qiu Dali. - 1. uppl. - Åhus : Kalejdoskop, 1988. - [32] s. : ill. - (Colibri-serien ; 16) - ISBN 91-7936-011-4

Blick i vattnet: dikter. - Stockholm : Alba, 1989. - 78 s. Omslagsillustration: Kinesisk kalligrafi, tecknet för tomhet, av Li Li - ISBN 91-7458-095-7

Tidens tyngd: dikter. - Stockholm : Alba, 1990. - 54 s. Omslagsbild av författaren - ISBN 91-7458-181-3

Att fly: dikter. - Stockholm : Bonnier Alba, 1994. - 53 s. Omslagskaligraf av författaren - ISBN 91-34-51505-4

Retur: dikter. - Stockholm : Bonnier Alba, 1995. - 67 s. Omslag Li Li - ISBN 91-34-51739-1

En plats som är du: dikter. - Stockholm : Bonnier, 1999. - 67 s. Kaligraf Hua Jun - ISBN 91-34-51992-0

Ursprunget: dikter. - Stockholm : Bokförlaget Lejd, 2007. - 69 s. - ISBN 978-91-85725-03-8

Li Li medverkar i:

Världen i Sverige: En internationell antologi / av Madeleine Grive och Mehmed Uzun. - Stockholm : En bok för alla, 1995. - 407 s. : ill. - (En bok för alla)
- ISBN 91-7448-830-9

FEMTON POETER UR 90-TALET FIB:s lyrikklubb 1998. - 214 s. Redaktörer Helena Eriksson och Maria Gummesson. - Smedjebacken - ISBN 91-88832-12-0

Det nya landet: 44 författare, 12 bildkonstnärer. - Göteborg : Lindelöw, 1998. - 284 s. : ill.
- ISBN: 91-88144-36-4

Översättningar av Li Li:

Espmark, Kjell: Yiwang de guitu. - Guilin : Lijiang chubanshe, 1991. - 80 s. - ISBN: 7-5407-0646-5. Orig:s titel: Den motsträviga skapelsen.

Tranströmer, Tomas: Telangsiteluomu shi quanji. - Haikou : Nanhai chuban gongsi, 2001. - 302 s.
- ISBN: 7-5442-1812-0
Orig:s titel: Samlade dikter

En tunga ska växa ut - Ny kinesisk dikt
I översättning av Li Li och Göran Sommardal Specialutgåva KARAVAN 2 - 2007. Litterär tidskrift på resa mellan kulturer
- ISSN 1404-3379

Li Li har fått många erkännande recensioner av sitt författarskap. Jag väljer här att citera vad Eva Ström skriver i *Sydsvenska Dagbladet* om diktsamlingen *Att fly*: ”Jag är djupt imponerad av Li Lis nya diktsamling. Den är en påminnelse om att den intressantaste litteraturen ofta skrivs i en skärningspunkt av flera kulturer.”

Välkommen till Harry Martinson-sällskapets årshögtid i Klockrike 8-10 maj 2009 och lyssna där till Li Li - Den förste mottagaren av **Klockrikestipendiet till Harry Martinsons minne!**

Rune Liljenrud

Klockrikestipendiet *till Harry Martinsons minne*

Klockrikestipendiet till Harry Martinsons minne möjliggörs genom att Harry Martinson-sällskapet, samt Harriet och Eva Martinson gemensamt årligen satsar vardera 5 000 kr, eller tillsammans 10 000 kr. Stipendiet på 20 000 kr delas ut vartannat år vid Sällskapets årsmöte i maj månad de år då ”stora” Harry Martinson-priset inte utdelas. Året före stipendieutdelning utser Harry Martinson-sällskapets styrelse fem personer att utgöra stipendiejury, vilken inom sig väljer en ordförande.

Stipendiejurn skall utse mottagare av Klockrikestipendiet samt meddela styrelsen för Harry Martinson-sällskapet sitt utslag under första kvartalet de år, då stipendieutdelning sker. Klockrikestipendiet delas ut till en författare, översättare eller skribent, som verkar i Harry Martinsons anda. Den första stipendiejurn har bestått av Harriet Martinson, Eva Martinson, Johan Stenström - ordförande, Disa Lundgren och Rune Liljenrud - sekreterare.

Klockrikestipendiet utdelas första gång vid Sällskapets årshögtid 8-10 maj 2009 i Klockrike, då stipendiesumman också höjs till 25 000 för att markera Harry Martinson-sällskapets 25-årsjubileum. Offentliggörande av utsedd stipendiat 2009 skedde i direkt anslutning till Harry Martinson-sällskapets styrelsesammanträde i Göteborg den 7 februari 2009.

Harry Martinson-sällskapet 25 år

Den 6 maj 1984 bildades Harry Martinson-sällskapet i samband med ett symposium på Jämshögs folkhögskola. I år fyller alltså Sällskapet 25 år. Vi kommer att manifestera detta jubileum på olika platser och vid olika tillfällen under året.

Önska Martinson-musik i radions P2 den 6 maj

Önska i P2 är programmet där du som lyssnar väljer klassisk musik. Det kan vara stycket som ”drabbade dig” i bilen, på konserten, på skiva eller i radio. Eller kanske musiken som andra talar om men som du själv ännu inte hört.

Det kan också vara musik som på något sätt anknyter till din favorit i litteraturens värld: Harry Martinson. På hans födelsedag den 6 maj ägnas hela Önska i P2 mellan kl. 9 och 10 på förmiddagen åt musikönskingar från det 25-årsjubilerande Harry Martinson-sällskapet. Men ska det bli något behöver vi förstås din hjälp! Formulera din musikönskning och din motivering till att just detta stycke ska spelas.

Ett exempel: Sång om Karelen (Nr 72) ur Aniara, tonsatt av C-A Dominique och framförd av Tommy Körberg och Anna-Karin Ranelf. Här tolkas på ett innerligt sätt den starka längtan till jordisk sommar som en av det olycksdrabbade rymdskeppets passagerare känner.

Skicka din önskning till:

Åke Widfeldt, Trestegsvägen 8, 514 31 Tranemo

eller med e-post till ake.widfeldt@telia.com senast den 20 april.

Önskningarna sammanställs sedan och skickas vidare till redaktionen för Önska i P2.

Runt bokmässan

Under bok- och biblioteksmässan i Göteborg den 24 – 27 september kommer vår monter att präglas av 25-årsjubileet, och på De litterära sällskapens scen framträder bl. a. Ulf Redmo, mångårig sekreterare och numera hedersmedlem i Sällskapet. Han ska berätta om Harry Martinson-sällskapets framväxt och utveckling. Dessutom arrangerar vi ett miniseminarium där Paulina Helgeson och Agneta Pleijel samtalar om hur det är att förvalta arvet efter en av Sveriges största författare. De frågar sig också hur Harry Martinsons diktning levt vidare efter hans död 1978 och vilken roll ett litterärt sällskap egentligen spelar för ett författarskap.

”Ekosång till fjärlen” på Gunnebo Slott den 26 september

År 1984, samma år som sällskapet bildades, gjorde Martin Bagge sin första offentliga Bellmankonsert, på Gunnebo slott beläget i Mölndal,

en mil utanför Göteborg. Framträdandet har följts av mer än tusen framträdanden i Sverige, övriga nordiska länder och exotiska utflykter med nationalskalden till Riga, Salt Lake City och Kanton.

Nu vill Gunnebo Slott & Trädgårdar uppmärksamma sin trogna och på slottet ofta förekommande enmansorkester och hans 25 år med en musikalisk och litterär salong, där Martin Bagge får bjuda in önskegäster. Lördagen den 26 september kl. 18.00 har valet fallit på författaren Agneta Pleijel (medlem av Martinsonsällskapetets styrelse) och författaren och debattören Stefan Edman (dito).

Martin Bagge

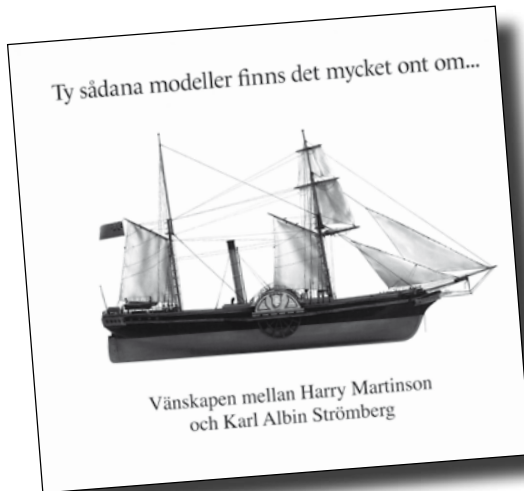
Devisen för kvällen är ”Ekosång till fjärilen”, en dikt av Harry Martinson skriven på Fjäriln vingads versmått. Fler spännande gäster med insikter i Martinsons och Bellmans konstnärsskap är att vänta, och salongen följs sedan av en middag som erbjuds Martinson-sällskapetets medlemmar till ett specialpris. Kvällen genomförs i samarbete med Harry Martinson-sällskapet, Bellmansällskapet och DELS.

Gunnebo slott har blivit mycket uppmärksammat för sin rekonstruktion och återuppbyggnad av byggnader, park och trädgård, vilken skett med stora bidrag från EU och Mölndals Kommun. Allt sker på tidstroget sätt enligt mottot ”Tillbaka till 1700-talet”. Senare under hösten är det tänkt att vårt 25-årsjubileum också ska manifesteras i Stockholm och Olofström. Så fort detaljerna är klara återkommer vi på vår hemsida www.harrymartinson.org med information om jubileumsprogrammen.

Åke Widfeldt

Ty sådana modeller finns det mycket ont om...

Gemensamma eller liknande barndomsupplevelser kan göra att människor kommer närmare varandra. Så var det nog för Karl Albin Strömberg och Harry Martinson. De hade varsin sorgkantd uppväxt i det bleskingska fattiglandskapet. Men det var den gemensamma glädjen i båtar och havet som förde dem samman. Det skedde när de båda hade uppnått mogen ålder och Martinson till slut hade återvänt och åtminstone blivit sommarbleking i det tidiga 1950-talet. Det är denna vänskap som

Hjulångaren Sirius, båtmodell tillverkad av Karl Albin Strömberg, pryder omslaget till sällskapets årsbok 2008.

skildras, med ett antal dithörande stickspår, i Harry Martinson-sällskapets årsbok 2008, "Ty sådana modeller finns det mycket ont om...".

Citatet är förstås från Martinson, som lade ut ett stort antal beställningar på båtmodeller till den urskicklige modellbyggaren Strömberg.

Författarna till de ingående artiklarna, Leif Olsson, Bertil Andersson och redaktören Johnny Karlsson har tillsammans åstadkommit en skildring som likt ett gott samtal svingar sig mellan djupsinne och lättsamhet. Här får man veta mera om såväl vilka av dåtidens kändisar som tillbringade somrarna på Gyön som vad Karl

*Till Karl
från Harry
en hjärtlig hälsning.*

*Andersson en ny
upplaga av denna bok.*

Strömberg gjorde för reflektioner efter Harry Martinsons bortgång. Den sista båtmodellen till vännen var ångfartyget Svea, som en gång trafikerade sjön Immeln. När den vita färgen på modellen hade torkat efter sista målningen i september 1981 hade den tilltänkte ägaren varit borta i tre år, men byggaren konstaterar nöjd att han har uppfyllt dennes önskan.

Ty sådana modeller finns det mycket ont om... Vänskapen mellan Harry Martinson och Karl Albin Strömberg. 95 sid. Olofström 2008. ISBN 978-91-86722-82-1.

Ingemar Lönnbom

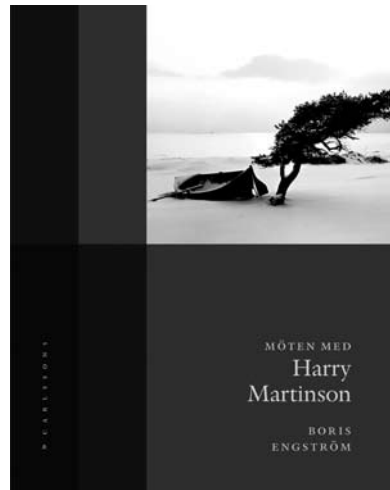

Fint erbjudande till Harry Martinson-sällskapets medlemmar

Den från TV kände filmproducenten Boris Engström samarbetade under några intensiva år med Harry Martinson. Bl a gällde det produktionen av de populära TV-filmerna "Vattnets värld" och "Vandring med ljus och vind". Om detta samarbete har Engström skrivit en bok,

Möten med Harry Martinson, som kommer att ges ut på Carlsons bokförlag till höstens bokmessa i Göteborg. Våra medlemmar erbjuds att köpa den rikt illustrerade boken till ett mycket förmånligt pris, och det blir möjligt att förhandsbeställa den redan vid majdagarna i Klockrike. Boris Engström medverkar även i Klockrike och berättar om sina erfarenheter från detta unika samarbete med Martinson.

Som medlemsbok för 2009 kommer våra medlemmar dessutom att få de två TV-filmerna på DVD.

Martinsons Klockrike – och verklighetens!

Många människor tror att Klockrike inte finns i verkligheten. Men det gör det. Kjell Alsetun från den lokala hembygdsföreningen berättar om sin hemort:

När vi Klockrikebor berättar att vi är från Klockrike associerar många till Harry Martinsons Vägen till Klockrike. De som inte känner till orten kan tro att Klockrike enbart är ett av Martinson påhittat fantastiskt vackert ortsnamn. Men Klockrike socken med närmare 700 invånare, fram till kommunsammanslagningen på 1950-talet en egen kommun, idag en del av Motala kommun, är en levande och bördig jordbruksbygd utefter en grusås mellan Göta kanal i norr och Svartån i söder på den vackra Östgötaslätten.

Jorden i Klockrikebygden har legat under plog under lång tid och har räckt till att försörja många. År 1870 bodde det 1 286 personer i Klockrike socken.

Martinsons Klockrike – ett paradīs

Det Klockrike som *cigarrmakaren och landsvägsriddaren Bolle* och hans kamrater, den stoiske *Sandemar* och den vankelmodige *Axne*, försöker komma fram till i *Vägen till Klockrike* är omgärdat av ridande poliser och är i praktiken ouppnåeligt, ett slags drömrrike, ett paradīs. De ridande poliserna tog fast lösdrivare för att sätta dem i tvångsarbete i Berget. I verkligheten drogs luffarna *Hermansson* och *Öland* och många fler till den goa värmen ovanpå ugnarna i Klockrike tegelbruk, som anlades 1919, där de vilade under sina vandringar på Sveriges vägar.

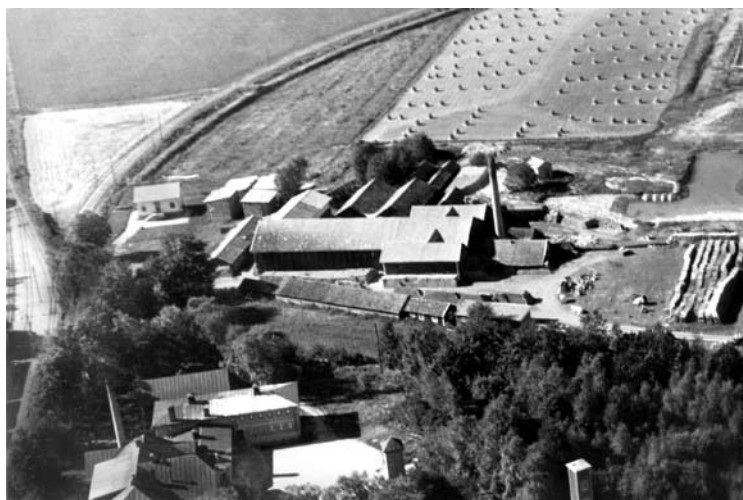

Den som idag vandrar från Bettina Kjellin på Brunneby gård mot Klockrike välkomnas vid Luffardungen 3 km norr om Klockrike kyrka av en tavla med en luffare som motiv och texten *Vägen till Klockrike*. Vandraren möter historiens vingslag i gatunamnen i byn – *Tegelbruksvägen* leder dit där tegelbruket låg och en väg i närheten har fått namnet Bolles väg.

Den som idag vandrar från Bettina Kjellin på Brunneby gård mot Klockrike välkomnas vid Luffardungen 3 km norr om Klockrike kyrka av en tavla med en luffare som motiv och texten *Vägen till Klockrike*. Vandraren möter historiens vingslag i gatunamnen i byn – *Tegelbruksvägen* leder dit där tegelbruket låg och en väg i närheten har fått namnet Bolles väg.

Har lokalt helgon

Helge Björns väg har fått namn efter Klockrikes eget lokalhelgon Sankte Bero, Klockrikes första kyrkoherde som sägs ha varit den som sett till att Klockrikes första kyrka byggdes omkring år 1300. Det är troligt att det i Klockarens ekeskog, vari namnet Klockrike har sitt ursprung, tidigare funnits ett kapell och kanske ännu tidigare varit en hednisk kult- och offerplats.

När *Helge Björn* 1309 på hemväg till Brickstad tragiskt förolyckas begravs han i Klockrike men då han dyrkades som en av Sveriges få lokalhelgon flyttades hans grav till Linköpings domkyrka ca 100 år senare. En offerkälla *Helge Björns holk* i närheten av den gamla kyrkogården påminner än idag om honom.

Efter *Helge Björn* uppkallades även den höga klockstapel, *Helge Björns torn*, som fanns invid den gamla medeltida kyrkan. Kyrkan blev illa skadad vid danskarnas härjningar i bygden 1567. 1818 drabbades kyrkan av åsknedslag och 1825 revs den.

Stationssamhälle

Den nya kyrkan, *Josephina kyrka* invigd 1830, ligger högt och vackert med sitt stora kyrkorum. Vit som en brud står hon på slätten. Nya kyrkan byggdes för att rymma 700 personer men efter en senare ombyggnad rymmer den 500 personer. Hennes storlek ger möjlighet att arrangera större konserter med duktiga artister.

När den smalspåriga järnvägen mellan Linköping och Fågelsta 1897 anlades genom Klockrike socken blev Klockrike ett stationssamhälle med både person- och godstrafik som varefter utökades med post bemannad telefonstation, banker, kvarn, mejeri, snickeri, åkeri, lanthandel, café, skoaffär med skomakeri, charkuteri, smedja, sadelmakeri, tegelbruk, taxistation mm. Järnvägen och nästan alla dessa företag och serviceinrättningar lades ner under 1950-1960-talen och idag är alla dessa ett minne blott men har ersatts av andra småföretag i ett flertal branscher.

Vackert slättlandskap

Luffaren på sin vandring söderut från Klockrike passerar en domarring och vidare genom Stora Berga by med flera gårdar som har en underbar utsikt över slättlandskapet. Vid korsvägen vid Lilla Berga efter ca 4 km kan vandraren rasta vid stenåldersgravar och viker han av på vägen mot sydost kommer han till Brickstad by där han får be om hjälp med att transporteras över den brusande Svartån med roddbåt för att komma vidare på sin väg söderöver och han lämnar därmed Klockrike.

Med förhoppning att du genom ovanstående korta beskrivning fått en bild av historiens och dagens Klockrike är du välkommen till Klockrike och årshögtiden 8-10 maj!

Kjell Alsetun, Klockrike hembygdsförening

Internationellt vid årshögtiden i Klockrike 8-10 maj 2009

De internationella inslagen är många och spännande när Harry Martinson-sällskapet samlas till ännu en årshögtid. Sällskapets sekreterare Rune Liljenrud ger här en exposé:

Årshögtidens första föredrag av Professor Martin Kylhammar ”Världsmédborgare utmanas: Harry Martinson, den franske nobelpristagaren J.M.G. Le Clézio och världskriserna”, har i högsta grad ett internationellt tema.

”Klockrikestipendiet till Harry Martinsons minne” ges till den kinesisk-svenske författaren och översättaren Li Li ”för besjälat författarskap och lyhört inläggande översättningsarbete, som i språklig kamp med symboler, precisa ord och uttryck, tecken och bilder, skapar vägar mellan olika kulturer.” Se artikel om Klockrikestipendiet till Li Li, i detta nr av Doris.

Den spanske författaren, poet och dramatiker, Francisco Uriz visar hur Harry Martinsons diktning alltmer internationaliseras och han presenterar vid årshögtiden i Klockrike en nyutkommen Harry Martinson-antologi på spanska.

Den finlandssvenska litteraturvetaren Ronja Boije från Helsingfors följer det internationella temat vid årshögtiden när hon talar om Li Kans poetik, som hon behandlat i en uppsats från ett seminarium i Tyskland: ”Die Poetik in Harry Martinsons Li Kan talar under trädet.”

Litteraturvetaren Semir Susić är född i Bosnien Hercegovina. Han, talar om Harry Martinsons debutdiktsamling ”Spökskepp”, som utkom för 80 år sedan. En essä om diktsamlingen finns på vår hemsida och där har Semir Susić rubriksatt den med Harry Martinsons egna ord ”Stormyvig, regnruggig”. Hans kandidatuppsats vid Stockholms Universitet, Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria, om Geor-

ge Bernard Shaw, finns att tillgå på nätet. Nu läser Semir Susic franska på heltid: litteraturhistoria, lingvistik och översättning.

Harry Martinsons livsfilosofiska roman "Vägen till Klockrike", som utkom för 60 år sedan, handlar bl a om att överskrida gränser av olika slag. Att överskrida språkgränser är inte lätt och när jag nu inför Klockrike år 2009 läser om romanen i tysk översättning "Der Weg nach Glockenreich" finner jag till min förvåning, att mer än ett helt kapitel saknas. Är det möjligen på grund av att Harry Martinson är så svår att översätta? Om Dorothea Liebel vid Umeå Universitet har disputerat på översättningsproblematik i Martinsons verk (se sidan 16).

När jag talat med Dorothea Liebel om varför avslutet på kapitlet "Gasten" liksom hela kapitlet "Ordspråken" inte finns översatt i den tyska utgåvan, så vet vi inte svaret härpå. Är det möjligen därför att dessa kapitel har så många svåröversatta ord, meningar och tankar? Vid årshögtiden 2008 hämtade dock den unge Harry Granqvist temat för sitt föredrag och sin uppsats om "Vägen till Klockrike" just ur kapitlet "Ordspråken" och han hade valt rubriken "Varför då detta blinda och mångfarna hasardspel med milen och benen? Ja, det får ni fråga bortom en annan krök än denna, mitt herrskap". Hur översätter man en sådan kapitelavslutning ur "Ordspråken", med bevarande av dess själ?

Över gränser med Harry Martinson, kunde vara rubriken över årshögtiden i Klockrike 2009. Vi är mycket glada att ha flera kvalificerade hjälpare i en strävan att överskrida gränser med Harry Martinson.

Rune Liljenrud

Kommentarer till Klockrike-programmet

Lördagkvällens musikstund

När vi på lördagkvällen samlas i den anrika 1700-talsgården Brunneby med utsikt över Göta kanal kommer vi att bjudas på en förnämlig musikstund då både Harry Martinsons texter och den omgivande miljön kommer att levandegöras.

Martin Bagge och Östgötamusikens Blåsarkvintett har ett både spännande och långvarigt musicerande tillsammans. Redan 1997 inleddes samarbetet, då med en turné kring C.M. Bellmans sånger. Längre fram byggdes repertoaren ut med Bagges tonsättningar av Harry Martinsons dikter och taubevisor, allt i kombination med klassisk instrumentalmusik framförd av blåsarkvintetten. Här finns på repertoaren en "Klockrikesvit" av Lillebror Söderlundh med insprängd recitation av Harry Martinsons dikter. Andra verk som framförs är Frans Danzias blåsarkvintett, musik från 1700-talet med doft av Mozart, Nielsens berömda blåsarkvintett m.m. Det som gästerna vid årsmötet har att vänta är alltså ett brett program som både anknyter till 1700-talsmiljön och Martinsons dikter.

Harry Martinson-sällskapets årshögtid i Klockrike 8 – 10 maj 2009

Program

Fredag 8 maj

- 19.00 Filmvisning i Klockrikegården: "Vägen till Klockrike" från 1953. Filmvisningen är öppen för alla intresserade och kaffe serveras efteråt med samtal om filmen. OBS: Klockrikegården öppnar kl. 17.30 för er som kommer litet tidigare.

Lördag 9 maj

- 08.30 Samling i Klockrikegården med kaffe.
Peter Pehrzanders bildspel visas i foajén vid lämpliga tillfällen under dagen.
Utställning om boken Vägen till Klockrike.
- 09.00 Välkomstord av Harry Martinson-sällskapets ordförande Åke Widfeldt och Motala kommunfullmäktiges ordförande Nils-Ingvar Graan.
Föredrag av professor Martin Kylhammar: "Världsmedborgare utmanas: Harry Martinson, J. M. G. Le Clézio och världskriserna".
- 10.00 Sällskapets årsmöte.
- c:a 11.00 Utdelning av Klockrikestipendiet till författaren och översättaren Li Li, Bromma. Presentation av pristagaren görs av Rune Liljenrud, stipendiejuryns sekreterare. Stipendiemottagaren berättar om sig och sitt arbete.
- 11.45 Francisco Uriz presenterar en nyutkommen HM-antologi på spanska.
- 12.00 Lunch – Bokutställning.
- 13.00 Föreläsning/samtal om Harry Martinsons texter och inläsningar till TV:s naturfilmer.
Medverkande: Filmproducenten Boris Engström och docent Johan Stenström.
- 14.00 Föredrag av litteraturvetaren Ronja Boije, Helsingfors: "Li Kans poetik – om lyrik och helig enfald".
- 15.00 Eftermiddagskaffe
- 15.30 Föredrag av Semir Susic: "Harry Martinsons debutdiktsamling Spökskepp"–
16.15 (1929).

- 18.00   Konsert på Brunneby Gård med värdskap av Bettina Kjellin.
Medverkan av Martin Bagge och Östgötamusikens blåsarkvintett.
- 19.30   Högtidsmiddag i Restaurang Bettina vid Brunneby Gård. Kvällen avslutas eventuellt med ett kort program i Brunneby gårdskyrka.

Söndag 10 maj

- 8.30   Guidad rundtur i Östergötland med Göran Bergengren, Slästorp, kännare av kulturbygden.

c:a 15.00 Tillbaka i Klockrike. Transport till Linköpings Centralstation där tåg avgår mot Malmö 16.00, Stockholm 16.00 och Göteborg 16.04.

Anmäl deltagande i Majdagarna senast den 21 april till Harry Martinson-sällskapet, Kulltorpsvägen 2, 293 72 Jämshög eller info@jamshog.org
Se även www.harrymartinson.org
Det går också bra att ringa 0454-463 40

Årshögtiden 8 - 10 maj genomförs i samarbete med Folkuniversitetet

Folkuniversitetet

Majdagarna i Klockrike

Nääs fullbokat

När det gäller logi under majdagarna är du nu hänvisad till andra alternativ än Nääs Kurs & Konferens som är fullbokat.

Här några förslag (alla ganska nära Klockrike och Brunneby):

- Torpa Gård (DR 578:-, ER 1156:-) 0141-408 48; 070-562 93 40.
kontor@torpagard.com Hemsida www.torpagard.com/?show=overnattning
- Göta Hotell, Borensberg (DR 600:-/400:-, ER 895:-) 0141-40060.
info@gotahotell.se Hemsida www.gotahotell.se/
- Kullagården, Vreta Kloster (DR 325:-, ER 475:-) 013-392034.
kulla.skatteward@minmail.net Hemsida www.kullagarden.se/start.htm
- Vandrarhemmet Glasbruket, Borensberg. Tel. 085 592 65 94.
info@glasbruket.eu Hemsida www.glasbruket.eu (Tag kontakt för priser)

(Samtliga priser per person och natt. Frukost inkluderad. ER=enkelrum, DR=dubbelrum)

Dorothea Liebel.

Harry Martinsons ordkonst svår att översätta

Hur kan tillfälligt skapade ord i poesi och romaner översättas till ett nytt språk? En ny avhandling från Umeå universitet har undersökt problemet med utgångspunkt från poetiska nyord i Harry Martinsons romaner.

”Det är ett nytt öga som ser på världen, ny smak, nygräddade ord. Mot allt förslitret sätter han sin yrvakna upptäckarglädje och sitt hat mot klichén.”

Så beskrevs Harry Martinsons författarstil i Dagens Nyheter 1935, och hans tillfälliga ordbildningar överraskar och fångslar läsaren lika mycket idag. Dorothea Liebel undersöker i sin avhandling Harry Martinsons poetiska ordbildningar som översättningsproblematik. Hon utgår från två av hans delvis självbiografiska romaner; Nässlorna blomma och Vägen till Klockrike och de tyska översättningarna Die Nesseln blühen och Der Weg nach Glockenreich.

Sannolikhetsentreprenörer, dörrhålsförhör, olycksstirrande, ömhetsdäst. De många ordbildningarna har en särskild funktion i Martinsons diktning. Ett enda ord kan sammanfatta och ge uttryck åt en erfarenhet eller en komplex känsla, ibland med en exakt beskrivning, ibland med hjälp av en bild. Tack vare sitt komprimerade innehåll och sin nya utformning väcker orden läsarens uppmärksamhet och ger förståelse för det Martinson vill förmedla.

Avhandlingen Tageslichtfreude und Buchstabenangst (Dagsljusglädje och bokstavsångest) visar på mångfalden i Harry Martinsons ordbildningar, och på översättarens svårigheter när de kulturella föreställningarna skiljer sig åt eller när ett ord inte kan översättas på ett enhetligt sätt. Dorothea Liebel analyserar nästan 1000 ord som Harry Martinson bildade för stunden när han skrev de två romanerna, och jämför hur likvärdiga översättningarna är i fråga om form, innehåll, funktion och effekt på läsaren. Som en del i avhandlingsarbetet har Dorothea Liebel också utarbetat och testat en modell för att analysera om översatta ordbildningar överensstämmer med originaltexten.

I samband med Nässlorna blomma, i stora delar en skildring av hans tragiska barndom, skrev Harry Martinson: ”Jag sökte göra det till någonting som liknar konst, inte bara ett reportage över besvärigheter.” – Vid översättandet av hans nyord räcker det inte att överföra enbart innehållet till ett nytt språk, i detta fall tyskan. Också formen måste bibehållas. Martinson hade ju en avsikt med sin poetiska stil och de många nyorden, säger Dorothea Liebel.

Lördagen den 28 februari försvarade Dorothea Liebel, institutionen för språkstudier, Umeå universitet, sin avhandling med titeln Tageslichtfreude und Buchstabenangst. Zu Harry Martinsons dichterischen Wortbildungen als Übersetzungsproblematik (Dagsljusglädje och bokstavsångest. Harry Martinsons poetiska ordbildningar som översättningsproblematik) Avhandlingen är e-publicerad.

En värmekälla i en kall värld - del 2

I nummer 13 av Doris berättade radiomannen Carl Magnus von Seth om sina möten med Harry Martinson. Här fortsätter hans berättelse som är en textversion av ett föredrag som hölls i Jämshög under sällskapets årshögtid.

En person som spelade en mycket stor roll för Harry var hans förlagsredaktör på Bonniers, Georg Svensson. Och det var under en lång period, från 30-talet då han var redaktör för Bonniers Litterära Magasin, till in på 70-talet: under fem årtionden. Under alla år på 60-talet då Harry inte publicerade dikter deponerade han massvis med dikter hos Georg Svensson, och de hamnade i Bonniers kassavalv på Sveavägen. Harry sa att han ville ha dom där och inte i trävillan i Gustafsberg, det var en osäker förvaringsplats. Två förseglade kartonger med opublicerade dikter förvarades i i Bonniers kassavalv och Harry gick efter långt om länge – det tog flera år - med på att Georg tog med sig kartongerna ut till Gustafsberg, och dom satt och gick genom allt blad för blad. Man kom överens om vilka dikter som skulle skrivas ut på förlaget och sätts upp som korrektur. Under sommaren 1971 blev det bestämd att en samling skulle komma ut i november och heta ”Dikter om ljus och mörker”.

Jag var underrättad om saken och det sattes in ett radioprogram den 25 november. Den 23, två dar innan, hade jag planerat för ett besök hemma hos honom vid Karlaplan dit dom flyttat från Gustafsberg. Harry och jag hade accepterat en inbjudan till lunch mitt på dagen hemma hos en skådespelare som bodde i Gamla stan. Jag hämtade Harry hemma och vi tog en taxi dit och for med hissen upp till lägenheten där han bodde.

Jag ringde på dörren flera gånger, men ingen öppnade. Besvikna tog vi hissen ner på gatan och hejdade en ledig taxi och åkte tillbaka till Harrys bostad vid Karlaplan. Han sa ingenting och var mycket besviken. Ingrid öppnade för oss och Harry förklarade att det kunde inte bli någon intervju. Han var ur gängorna, besviken, deprimerad. Han gick och lade sig på en soffa och jag pratade med Ingrid om vår misslyckade resa till Gamla stan. Vi satt i köket och pratade kanske en kvart när telefonen ringde och Ingrid svarade. Det var Georg Svensson som ringde. I sin bok om Harry

skriver Georg, jag citerar:

”Den 23 november ringde jag Harry som då var upptagen av en intervju för radio som Carl Magnus von Seth höll på att göra, men han kom ändå till telefon. Mitt lilla ärende var att berätta för Harry att Åke Runnquist blivit uppringd av en bokhandlare i Göteborg som helt enkelt måste ge uttryck åt hur överväldigad han var av den nya diktsamlingen och att många hade köpt den. Efteråt på kvällen ringde von Seth och tackade mig för hjälpen. Efter samtalet med mig hade nämligen Harry varit som en omvänd hand. Tidigare hade det inte gått att få ur honom ett ord men efter telefonsamtalet lossnade det och det blev en utmärkt intervju som sändes på kvällen torsdagen den 25:e. Detta var återigen ett bevis för hur känslig Martinson var för uppmuntran.”

Ja, jag kan intyga att Georg Svenssons ord är korrekta. Han var efter samtalet glad att prata.

Jag började när vårt samtal kom igång med att säga att i morgon kommer din nya diktsamling ut. Den heter ”Dikter om ljus och mörker”. Hur känns det nu efter elva års uppehåll, känner du dig rädd för kritiken och publiken?

Han svarade: - Nej det gör jag inte. Det finns ju ingen anledning till att jag skulle vara rädd. Att ge ut böcker är ju så vanligt att man gör.

- Men det har blivit ett långt uppehåll. Kanske har det litterära klimatet blivit annorlunda?

Ja, det är naturligtvis annorlunda, men för den skull får man inte avskräckas för att ge ut dikter.

- Men du sa 1963 att du inte skulle publicera någon ny diktsamling. Vad låg bakom den tanken då?

Ja, det var ett uttalande jag gjorde som inte skulle tas så bokstavigt. Det är ju så att när man sitter och resonerar om en sak och blir intervjuad så säger man väl mycket som man egentligen inte tänker skulle komma med i intervjun. Och då säger man kanske i hastigheten att jag har skrivit nog. Jag kanske skriver prosa i stället.

- Du och din familj flyttade för ett år sen från Gustafsberg hit in till Stockholm och bor nu vid Karlaplan, finns det något samband?

Det finns väl något samband men inte så mycket. Jag hade väl kommit igång igen att skriva dikter för tre år sen och blev uppmuntrad av Georg Svensson som tyckte att jag hade så många dikter deponerade på Bonniers förlag.

- Din titel på samlingen får mig att tycka att där finns inte dikter som handlar om ljuset och dikter som beskriver mörkret, utan det är en pendel som hela tiden slår åt olika håll. Ser du så på saken?

Ja, det är rätt uppfattat. Min samling går ut på att varje människa har inom sig motstridiga tendenser, det pendlar inom människan hela tiden mellan det ljusa och det mörka, mellan det onda och det goda, mellan vad den ena parten uppfattar som ont och den andra parten uppfattar som gott och jag har tagit en plats med dessa motsträviga tankar och tror

att det gäller för alla människor. Det är två makter som samtalar inom människan och på något sätt disciplinerar varandra. Du vet att det finns roterande pendlar också, inte sant? Vad jag vill betona är att man kan inte förneka någon del av sitt jag utan att samtidigt skada sig själv och bli förljugen åt det ena eller andra hållet. Människan är hel genom att hon kan förena motsatserna inom sig själv. Och det blir naturligtvis ofta en plåga, men samtidigt bidrar det till att det blir en yttre jämvikt i världen ifall människorna vore sådana att de avgjorde det där svåra spelet på ett inre plan, inom sig själva, innan de flyttade ut halva sitt jag i strider på ett yttre plan.

- Det där förutsätter hos en människa en förmåga att rannsaka sig, in-skjuter jag.

Ja, det är just det. Det är alltid frågan om rannsakan av det egna jaget. Man ska fråga sig själv: hurdan är du egentligen? Svaret måste genom rannsakan bli att man är så mycket på en gång, och dessa motstridiga krafter inom en själv måste man försöka att bevaka och försöka att stämma samman till en helhet som ger en sorts frid och en sorts harmoni. Den kan vara mycket svår att tillkämpa sig, men det är dock en strävan som man måste ha.

- Det finns i många dikter en misströstan, frågar jag. I en dikt som heter "Elegi" skriver du:

*"Räfserskorna har gått och ängarna mossar igen.
Den fågel jag hörde en gång har krossats mot världsfjrens glas.
Varför är livet alltid undergång."*

Men din förtvivlan som du också har kommit levande ut ur efter Aniaräventyret, den har nu en uppvägande optimism, den hade det senare efter Aniarä i dikten Credo i "Vagnen" för elva år sedan, där du skrev så här:

*"Det finns ett hav där tro födes
ständigt likt fiskar.
En skog där förtröstan uppstår
likt nyutslagna löv."*

Jag tror att det är Erik Hj. Linder som i sin litteraturhistoria skriver "Det finns ett drag av en kosmisk förtröstan i Harry Martinsons diktning." - Känner du det så?

Ja, det kommer jag nog alltid att känna, även om jag kan vara mycket, mycket pessimistisk och till och med hamna i en vantro om utgången av många av världens stora projekt, så har jag dock till slut en förtröstan som är sammansatt så här: vi lever ju dock, vi har fått livets gåva, det kunde ha varit värre att vi aldrig hade fått livets gåva, det hade också kunnat vara ännu värre om vi inte hade fått tankens gåva, det kunde ha varit tredubbel värre att vi inte hade fått känslans gåva – när man säger så till sig själv då inser man också till slut att även om livet är i stora drag en tragedi och att livet är katastrofalt till sin egen natur, så är det på vägen mot katastro-

fen, på vägen mot den slutgiltiga tragedin tillfälle till förtröstan genom att livet dock är livet, genom att ljuset lyser över världen, att solen lyser på alla, att naturen finns där och att vi bör akta på det, och att vårda vad vi kan. Även om det är misströstan så finns det en förtröstan som vi aldrig kan skjuta åt sidan, den finns där som ett förblivande element som rinner in i oss efter hand som vi lever och den rinner också ut ur oss efter hand som vi drabbas av saker och ring – och då misströstar vi. Denna pendel mellan misströstan och förtröstan är densamma som mellan tro och tvevel, det kan också ibland vara en pendling mellan tro och vetande, det kan också vara en pendling mellan ett vegeterande liv och ett kunskapsliv - jag menar en stor och ond verklighet som utgör en mänsklig verklighet, den utgör menar jag en addering av alla de små onda verkligheterna som finns i människan. Jag tror inte det finns någon riktigt stor ondska i världen som inte utgör en sådan addering av små, små mänskliga onskor.

- Vilka mänskliga onskor tycker du är mest svåruthärdliga? frågade jag sen.

Ja, det är en svår fråga att besvara. Dom är outhärdliga på olika sätt och vid olika tillfällen. Men det finns naturligtvis en ondska som delvis inte kan hjälpa sig själv att bli något annat. Till dem räknar jag känslokylan och känslodöden. Det är ett problem som är så svårt att man skriver dikter om det för att man kommer lättast fram till att det måste antydas och att andra ska tänka vidare över samma problem. Skriver man en artikel om det skulle man hamna i en mängd olika definitionskrav och skriver man en bok eller en filosofi över det, så skulle det bli ännu flera definitionskrav, skriver man en psykologisk lärobok där man tog upp känslodödens problem, så skulle inte den bli mindre omfattande. I dikten får man alltså nöja sig med att antyda: känslodöden finns och att den ingalunda utesluter de grymheter vi annars förbinder med raseriet eller fanatismen. Känslodöden kan vara så infernaliskt närvarande i världen att den som strider med halva jaget i raseri kan vara känslodöd med den andra delen av jaget. Känslodöd inför fångars och människors lidande och lidelsefullt upptänd av framgångar för den medhållande partens värld.

- Men om du ser på historien, menar du då att känslodöden är mera påfallande nu i vår tid än den har varit tidigare?

Det kan jag inte veta. Jag kan bara konstatera vad man känner i sitt eget liv och i sin egen tid. Jag skulle tro att känslodöden inom antiken var nog så svår som under vår tid, särskilt under den romerska antiken med legionernas straffexpeditioner till Gallien och Germanien och borta i mindre Asien och förstörandet av Jerusalem, och så vidare och förföljelserna mot de kristna och hela det lydrikesystem som måste ha varit oerhört förödmjukande mot lydrikerna.

Jag sa sedan att det finns i alla tider och i alla länder en ständig otrygghet som du berättar om i flera av dina dikter här. En av dem heter "Insekterna". Där beskriver du hur insekterna som kilar på sina blad lever en

osäker tillvaro – när det börjar blåsa ramlar de ner på marken, och så blir också människan – ”driven hän, kastad av och an av en världsbläst med väldigare kraft. Hon förvandlas till en vilsekommen myra, plötsligt kastad in i kamp för sitt liv i främmande land.” Då undrar jag om det finns någon trygghet för en människa i vår värld och var finner man den i så fall?

Ja, det där myckna talet om trygghet, det är ett mycket farligt tal, egentligen. Det finns ingen trygghet i längden för någonting. Framför allt finns det ingen trygghet för att vi lever längre än en viss tid, sedan dör vi.

Men en människa vill ändå komma dit, hon vill hitta en trygghet för sig, det känner du också?

Ja, och den tryggheten uppnår hon genom att själv organisera fram en trygghet. Den behöver inte organiseras på ett tungt och klumpigt och betongartat sätt utan den kan ju vara organiserad med den mänskliga känslan. Det är ju så med tänkandets värld om vi ser på den som en realitet, att den klarar ju ofta upp saker och ting som vi inte kan definiera gången i. Vi sitter här du och jag och tänker och talar, och vi har alltså så mycket till skänks redan i det att vi på något sätt behärskar själva tänkandets gång. Om vi inte hade denna lätthet att på något vis skapa oss en överblick på en minut i den situation vi befinner oss, då skulle vi sitta och definiera fram det där ängsligt timme efter timme. Det vore en outhärdlig värld.

Det är alltså så mycket som är givet oss till skänks av vår naturell, inte sant, och man ska aldrig någonsin bortse från att väldigt mycket av det som de kallar lycka och väldigt mycket av det som de kallar förtröstan eller trygghet, det ligger förbundet med den samklang med vår egen naturell som vi kan uppnå, och blir det en sådan samklang då fruktar vi till slut egentligen ingenting. För att då inser vi att mitt i allt liv så finns också döden alltid med, det finns alltid en viss grad av våld, det finns alltid svårigheter och det finns katastrofer. En förtröstan som adderas från många former av förtröstan, många små former av rannsakan, den kan leda till att de små insikterna som människan vinner de kan också adderas till en världsgodhet. Då kommer ofta den där tanken att godheten är något menlöst, den är något bråkigt, den är något lammaktigt.

En del saker svarar jag på i min diktsamling, till exempel att godheten om den är riktigt upplevd är aldrig något bråkigt, aldrig något menlöst, det är bara det att ondskan gör ofta en sorts större effekt genom att den appellerar till människors inneboende mer eller mindre halvt djuriska äventyrslystnad, medan godheten däremot inte alltid appellerar till det utan i stället till ett begrundande av världen, ett förstående av världen i stället för ett fördömande av den. Men denna pendling mellan förstående och fördömande tillhör också den där dualismen som vi alltid är underställda, pendlingen är en dualitet som vi aldrig kan komma ifrån.

Ja, så slutar mitt samarbete med Harry Martinson. Men det är ett slut som känns som en början. När han uttryckte en stor lust att prata uppfattade jag det som att allting som gällde hans diktning egentligen var osagt.

Carl Magnus von Seth

När Harry Martinson blev FÅGELN KIWI

FÅGELN KIWI är ett "trattnamn". Det förlänades Harry Martinson när han 1951 inträdde i SHT-logen Carl Michael i Uppsala. Det framgår dock av minnesrunan nedan att den flygoförmögna "Riddaren av 1:a graden" rätt snart sökte sin andliga föda på andra ställen än i SHT.

Samfundet SHT (Det Oförglömligt Lysande och Klart Strålande Samfundet SHT) grundades i Uppsala den 6 april 1844. Detta parodiskt-studentikosa ordenssällskap har efter hand spritt sig till andra delar av landet där det kan förmodas bidra till den andliga odlingen. Hela världen är enligt uppgift indelad i nio loger, vilka finns i Uppsala (bildad 1844), Stockholm (1856), Kalmar (1859), Göteborg (1868), Linköping (1880), Härnösand (1961), Örebro (1994), Växjö (1995). Åven Lund är drabbat (sedan 1969)! Alltifrån 1852 utger SHT årligen en bok, Tal och kväden, i vilken ett urval av årets tal och dikter publiceras. I årskalendern finns även avdelningen "Till de bortgångna Brödernas minne". I parentationerna avslöjas för första gången i klartext vem som döljer sig bakom trattnamnet. I utgåvan för 1979 finns följande minnesteckning över Harry Martinson.

FÅGELN KIWI, författaren Harry Martinson, var född 1904 och avled den 11 februari 1978. Följande biografiska data säger en del om vår Broder: sjöman 6 år, Fröding.-stipendiat 1947, En av de 18 i Svenska Akademien 1949, fil. dr h.c. vid Göteborgs universitet 1956 och Nobelpriset i litteratur tillsammans med Eyvind Johnson 1974.

Han inträdde i Carl Michael vid minnesfesten 1951. Redan året därpå hade han blivit P.a.B. Men så med ens var han borta, försvann lika tyst som den egendomliga fågel gör, efter vilken han tagit sitt namn.

Det har från flera håll vittnats om hans kärlek till och stora kunskap om naturen. I "Resor utan mål" nämner han, hur ett solkigt tidningsurklipp med skildring av den berömda botaniska trädgården i Rio kom honom att besöka denna. Artikelnen var författad av den kände botanisten Carl Skottsberg, för äldre bröder känd under namnet ISKALLE, en av de Stryande Mästarna i Heimdall.

För fyrtio år sedan utgavs ett populärvetenskapligt verk om svenska djur. Till insektdelen hade förlaget förvärvat FÅGELN KIWI att skriva inledningen. Det var ett lyckokast, ty ingen annan skönlitterär författare med undantag för MAJSTÅNGEN JR var bättre skickad för detta uppdrag. Här avslöjar FÅGELN KIWI sina eminenta kunskaper om insekternas förtrollade värld. Som ett kuriosum kan nämnas att denna skrift tills helt nyligen icke var känd på Svenska Akademiens Nobelbibliotek.

Få människor i vårt social-Sverige har väl haft en så sällsam levnad som FÅGELN KIWI. Från att han varit sockenpojke med en eländig barn-dom kom han slutligen att återfinnas bland världens kulturpersonligheter. Men det blir icke någon mera rymdfärd i fantasiens kosmos, ej heller någon långfärd på de sju haven. Sista hamnen är definitivt nådd.

Johnny Karlsson

När minnet vägrar att emigrera

I *Ett bildverk om Blekinge*, utgiven av Allhems förlag 1952, beskriver Harry Martinson landskapet som ”den gröna kosmiska återvändsgränd varifrån minnet dock vägrar att emigrera”. Ja, så är det. Vi blekingar i förskingringen känner det så starkt: minnet av ådalarnas näktergalssång, bokskogarnas trolska dunkel och mycket, mycket mer.

Martinson-citatet finns med i det nya bildverk om Blekinge som kom ut strax före jul förra året: *Blekinge – Sveriges Trädgård*. För bilder och textkommentarer svarar naturfotografen Seth Nilsson, Torhamn. Men boken är inte bara ett bildverk. Nilsson har också valt ut en stor mängd dikter och prosatexter av Harry Martinson som interfolierar de utsökta bilderna. Jag tycker att Seth Nilsson tagit sig sin uppgift att kombinera text och bild på ett ödmjukt och kongenialt sätt. Han säger att det varit ”en heder att få utsmycka mina bilder med texter av den man som, kanske mer förtjänstfullt och levande än någon annan, beskrivit Blekinges och Sveriges natur”. Detta är originellt. Inte det vanliga – att se bilder som utsmyckningar av texter – utan tvärtom!

Och visst ger Martinsons texter extra djup och dimension åt Nilssons bilder. Som när det intrikata mönstret av speglade vasstrån i sjön Hörnen (eller ”Hyen” som den kallades av oss ortsbor) kompletteras med den kända dikten ”Kväll i inlandet” där ”gåtan speglas”. Eller när en trolsk granskog i Askaremåla fördjupas och levandegörs med välfunna citat ur *Vägen till Klockrike* och *Midsommardalen*. Man ser bilderna, läser texterna och lyssnar till ordens musik med stor behållning.

En detalj som jag noterat med tillfredsställelse är pagineringen. Rikt illustrerade böcker brukar ofta sakna sidnummer här och var av layoutmässiga skäl. Inte så i den här boken, där små, försynta men ändå tydliga siffror gör att man lätt kan hitta till de olika sidorna.

Ingemar Lönnbom har dessutom skrivit en välformulerad och initerad presentation av Harry Martinson i denna bok som vi utflyttade blekingar och Martinson-vänner har all anledning att skaffa. Inte minst för att hjälpa vårt minne som så enträget vägrar att emigrera.

Åke Widfeldt

Harry Martinson-sällskapets Stockholmsgrupp 2008 och 2009 – två aktiva Martinson-år i Stockholmstrakten

Sällskapets tidigare vice ordförande, Göran Bäckstrand, redovisar här olika aktiviteter som Stockholmsgruppen har genomfört och planerar att genomföra. Bland annat har han tagit initiativ till att i samarbete med Svenska Akademien uppmärksamma att det i år är 60 år sedan Harry Martinson valdes in och efterträdde Elin Wägner på stol nummer 15.

Göran Bäckstrand skriver: Jubileumsåret 2004 innebar att Harry Martinsons författarskap återigen kom i blickpunkten över hela Sverige - och i viss utsträckning även i nordiska och andra länder. I samband med detta år såddes många frön till fortsatt verksamhet kring hans verk. Ett sådant uttryck är att några medlemmar i Stockholm fungerar som ett redskap för att erbjuda program för och diskussioner med medlemmar och HM-vänner.

Inriktningen har varit att göra något arrangemang varje vår och höst, oftast i samarbete med ABF/Stockholm. Dessa möten har ibland varit öppna för allmänheten, men då och då har de haft mer intim karaktär med medlemmarna under rubriken "ett litterärt knytkalas".

SVENSKA
AKADEMIEN

Verksamheten 2008 - tre höjdpunkter

Under detta år har Stockholmsgruppen upplevt tre höjdpunkter, som just visar arrangemangens olika karaktär. I mars kåserade filmaren, fotografen och författaren Boris Engström på ABF under rubriken "Möte med författaren HM i televisionens barndom". Han visade också sin prisbelönta film "Vattnets värld". Det blev en minnesvärd kväll med en lyhörd person, som kunde förmedla intensiva upplevelser av möten med HM såväl i Gnesta som i samband med tv-inspelningar i Stockholm.

En andra höjdpunkt var *invigningen av en litterär skylt*. Detta har vi berättat om i Doris nr 13. Kulturförvaltningen i Stockholm har sedan många år uppmärksammat författare med anknytning till staden i sina böcker. HM har inte lämnat efter sig någon Stockholmsskildring och kulturförvaltningen ville därför inte medverka till att sätta upp en skylt, när jag 2003 väckte tanken. Mot denna bakgrund var det nödvändigt att gå andra vägar för att nå målet med en litterär skylt i Stockholm. Stockholms hamnar blev den konstruktiva partner, som stod för alla kostnader. I december fick vi slutligen vara med om ett särskilt uppskattat *litterärt*

knytkalas på temat "Min Harry Martinson". Agneta Pleijel angav i en inledning tonen för att få fram just en personlig atmosfär för att minnas HM som person och hur vi idag upplever hans verk på olika sätt. Genom Stockholmsgruppen var Sällskapet också i år representerade i kulturförvaltningens arrangemang på Drottninggatan - Världens längsta bokbord - samt vid bokmässan i Örebro. En planerad formell invigning av HM bokkafé i anslutning till Utbildning Silverdal har återigen fått skjutas på framtiden. Det tar tid att få igång en utbildning från förskola till fullt gymnasium!!

År 2009 – översättningar och möjligheter till samarbeten

Den 6 maj 2009 kommer *Instituto Cervantes* att i samverkan med Stockholmsgruppen inbjuda till en "release" av en omfattande antologi av HM's lyrik översatt till spanska av den respekterade och välkände Francisco Uriz efter ett långvarigt arbete. Under hösten finslipade han sin översättning, när vi bl.a. besökte Staffan Söderblom i Kårsta.

Översättningen till engelska av HM's bästa dikter har slutförts av Robin Fulton och sökandet efter en förläggare i England är nu intensivt. Ett nytt översättningsprojekt, ännu i sin linda, är att översätta "Verklighet till döds" till finska.

DELS - de litterära sällskapens samarbetsnämnd - ordnar den 21-23 augusti ett nordiskt *litterärt symposium på Biskops-Arnö*, där jag blivit ombedd att inleda ett särskilt seminarium på temat "att översätta klassiker".

Martinson och Sandburg på ABF

Tillbaka till kommande arrangemang i samarbete med ABF. Stockholmsgruppens första arrangemang under 2009 blev den 2 mars 2009, då vi inbjöd till "*Harry Martinson och Carl Sandburg - en multimedia-presentation av Tomas Junglander*". Junglander har gjort sin presentation på andra platser i landet och stockholmare fick nu uppleva hur Junglander på ett stimulerande sätt väl integrerade bild och ljud från gamla TV- och radioninspelningar med eget berättande.

I anslutning till att det är 50 år sedan Operan Aniaya hade premiär och att det i år är ett världs-astronomiskt år har jag på nytt tagit upp gamla samarbetskontakter med Operan och med Bengt Gustafsson, en av sällskapetets trogna medlemmar.

Erfarenheterna visar att vi vinner mycket på att samarbeta med andra litterära sällskap. I år är det 60 år sedan Elin Wägner dog och Wägner-sällskapet genomför detta år många arrangemang med tonvikt på Växjö och Småland. Vi kommer tillsammans med Elin Wägner-sällskapet att på Svenska Akademien den 24 oktober 2009 på lämpligt sätt uppmärksamma att Harry Martinson efterträdde Elin Wägner på stol nr 15 i akademien. I detta sammanhang kommer också Harry Martinson-sällskapetets 25-årsjubileum att apostroferas. I bagaget har vi också samar-

betsmöjligheter med Moas vänner och Ivar Lo Johansson-sällskapet, särskilt i anslutning till det litteraturhus, som är i vardande på Södertörn i Nynäshamn. Ett intresse har också uttryckts från Karin Boye-sällskapet i Huddinge. Till hösten kommer vi den 8-9 november att delta i en ny litterär kryssning på Östersjön i DELS och tidningen Vi:s regi.

Göran Bäckstrand

Om en torpedering

Alla minns vi ”Krigsmålad konvoj” ur Harry Martinsons diktsamling Nomad. Där beskrivs med grym realism det vansinne som torpederingen av ett handelsfartyg innebär. På Carolina Rediviva har vår hedersmedlem sjökapten Göte Sundberg hittat ännu en text där Martinson skildrar en torpedering. Denna gång får fartygets kapten en förvarning så att besättningen hinner gå i livbåtarna innan torpeden tränger in i plåtarna vid pannrummet. Berättelsen skildrar sedan männens hopplösa kamp mot vädrets makter, svält och törst. Enligt Sundberg är Martinsons beskrivning av sjömännens strapatser mycket trovärdig. ”Om en torpedering” är införd i Roslagens Sjöfartsminnesförenings vackra tidskrift Rospiggen 2009, där man också kan läsa en kommentar av Göte Sundberg. Där finns även en bild av briggen Gerda som omnämns i vår egen årsbok om Karl-Albin Strömberg.

Åke W

• *Du kan få mer information om Rospiggen via www.sjofartsmuseet.se e-post info@sjofartsmuseet.se Postadress: Box 56, 760 40 Väddö.*

Till alla som har e-postadress

I Harry Martinson-sällskapets medlemsregister för 2008 har c:a 1/3 av adressaterna också uppgett e-postadress. Vi tror oss veta att den procentuella andelen e-postadresser ökar. Om du har e-postadress och misstänker att den inte finns med i vårt register ber vi dig snarast möjligt sända in den till Harry Martinson-sällskapet, info@jamshog.org

I fortsättningen planerar vi nämligen att skicka ut aktuella meddelanden och nyheter via e-post. Sådan information ska dessutom också i fortsättningen finnas tillgänglig på vår hemsida www.harrymartinson.org

Nässelfrossa med rikt kulturprogram i Olofström

Liksom förra året anordnas i juni en kulturvecka i Olofströms kommun. Tema i år är Vid vattnet. Trakten har många sjöar, tjärnar, åar och vatten finns också i brunnen på Tulseboda och i Olofströms krafts turbiner. Allt detta vatten speglas i kulturen i form av inspiration för konstnärer och författare och som stomme i kulturlandskapet. Under Nässelfrossan finns det något för alla smakriktningar. Bland det Martinson-anknutna kan nämnas Staaf-vandring från Nebbeboda till Alltidhult med lunch på vägen, Salje,

Martinson och eken i Jämshögs socken samt En mor är alltid en mor – teatermonolog med Martinsons mor i centrum. Den intresserade bör besöka webbplatsen www.nasselfrossa.se där hela programmet finns att läsa.

Doris

är Harry Martinson-sällskapets medlemstidskrift.
Utkommer två gånger om året, vår och höst.

Bidrag sänds till:

Ingemar Lönnbom, Östra Strandgatan 7 A, 371 38 Karlskrona
e-post ingemar.lonnbom@galatea.nu
Redaktör för detta nummer: Ingemar Lönnbom.

Doris produceras hos Pernillas Grafiska i Blekinge AB i Mörrum.

Kansli:

HARRY MARTINSON-SÄLLSKAPET
c/o Jämshögs folkhögskola, Kulltorpsvägen 2, 293 72 Jämshög
Tel. 0454-463 40. Fax 0454-492 41
info@jamshog.org
bg 5662-5890
Hemsida: www.harrymartinson.org

Harry Martinson-sällskapet, styrelse och suppleanter 2008 - 2009

Styrelse:

Bengt Bejmar
Finkvägen 3, 293 72 JÄMSHÖG
Tel. 0454 464 53
bengt.bejmar@oktv.se

Lena Havland-Erlandson
Odengatan 34, 113 51 STOCKHOLM
Tel. 08 612 15 73, Mobil 0708 12 15 73
lena.havland@spray.se

Paulina Helgeson
Rosengatan 1, 413 10 GÖTEBORG
Mobil 0703 14 40 13
paulina.h@telia.com

Johnny Karlsson (skattmästare)
Pressareg. 29, 293 39 OLOFSTRÖM (b)
Holje Bok, Box 14, 293 21 OLOFSTRÖM (a)
Tel. 0454 915 42 (a), 402 89 (b)
Mobil 0705 62 76 39
holje.bok@home.se

Rune Liljenrud (sekreterare)
Allbogatan 18, 342 30 ALVESTA
Tel. 0472 715 25, Mobil 070 34 44 483
runeliljenrud@hotmail.com

Monika Lindqvist (webbredaktör)
Ekholmsstranden 44, 371 37 KARLSKRONA
Tel. 0455 810 48, Mobil 0709 98 10 48
monikaadamsonlindqvist@gmail.com

Agneta Pleijel
Bjurholmsplan 26, 116 63 STOCKHOLM
Tel. 08 641 76 34, Mobil 0708 75 68 14
agneta.pleijel@telia.com

Johan Stenström (vice ordförande)
Östervångsvägen 9, 224 60 LUND
Tel. 046 12 68 12
johan.stenstrom@litt.lu.se

Åke Widfeldt (ordförande)
Trestegsvägen 8, 514 31 TRANEMO
Tel. 0325 707 32, Mobil 0706 65 16 87
ake.widfeldt@telia.com

Styrelsesuppleanter:

Lars Andersson
Högbergssätter Kul 19, 686 96 Ö ÄMTERVIK
Mobil 070 602 39 37
kattamaja@yahoo.com

Ingrid Branje Nielsen
Thure Sällbergsg.17B, 331 32 VÄRNAMO
Tel 0370 138 45
jnjl04@student.vxu.se

Stefan Edman
Almvägen 10, 459 31 LJUNGSKILE
Tel. 0522 222 27; Mobil 0708-16 31 08
st.edman@telia.com

Mats Frimodig
Jämshögs Folkhögskola
Kulltorpsvägen 2, 293 72 JÄMSHÖG
Tel. 0454 463 40, Fax 0454 492 41
mats.frimodig@folkbildning.net

Johan Lundberg
Lillhersbyv. 26 B, 191 45 SOLLENTUNA
Tel. 08 35 85 96, johan.lundberg@axess.se

Disa Lundgren
Nils Ehrnbergs väg 2,
291 46 KRISTIANSTAD
Tel. 044 12 00 54, Fax 044 10 96 80
lundgrens@minpost.nu

Ingemar Lönnbom (redaktör för Doris)
Östra Strandgatan 7 A,
371 38 KARLSKRONA
Tel. 0455 35 31 02 (a) Mobil 0708 31 03 92
ingemar.lonnbom@galatea.nu

Lotte Mjöberg
Tullgatan 12 22354 LUND
Mobil 070 30 40 857
ettollotte@hotmail.com

Stefan Sandelin
Ejdervägen 1/V, 222 33 LUND
Tel. 046 13 05 80, Mobil 070 54 92 415
stsa23@utb.lund.se